EMBARGO TOT MOMENT VAN UITSPREKEN ALLEEN GESPROKEN TEKST.GELDT.
Speech dr.ir J.J.C. Voorhoeve- tèr gelegenheid van de partijraad van de VVD op 1 november 1986.

1. Inleiding

De econoom Buchanan zei eens, dat wie het overheidstekort langdurig laat oplopen, handelt als de boer die zijn appelboom omhakt, omdat hij brandhout nodig heeft. Door hoog oplopende staatsschuld en rentelasten kan het welvaartscheppend vermogen van de economie in de toekomst worden aangetast. Maar wie de appelboom nu spaart, kan er jaren appels van plukken. Twee weken geleden heeft Prof. Buchanan voor dit inzicht de Nobelprijs voor de economie gekregen. U ziet hoe gemakkelijk dat is. Nu heeft Buchanan heel wat geleerde werken over economie en politiek op zijn naam gebracht. Maar zoals zo vaak zijn de diepste inzichten in een complexe materie toch wel eenvoudig weer te geven.
Wij spreken vandaag over twee geleerde rapporten van de Teldersstichting, n.1. "Liberalisme en politieke economie" en "Met markt en macht". Vooruitlopend op uw discussie, wil ik op een aantal punten, commentaar geven.

2. Markt versus planning

Een van de beginselen in het liberalisme en dus ook van de VVD is economische vrijheid. Zonder economische vrijheid verdwijnt op den duur ook politieke vrijheid. Economische vrijheid betekent dat burger en bedrijf, dus producent en consument, volgens hun eigen wil kunnen besluiten wat te kopen, te maken, te sparen en te investeren. Dat is het wezen van de markt. De visie op het marktmechanisme bepaalt in hoge mate iemands standpunt ten aanzien van de gewenste economische orde en politiek. Waarom denken liberalen zo positief over de markt en z0 terughoudend over overheidsplanning? Het antwoord is eenvoudig. Het marktmechanisme weet van veel meer informatie gebruik te maken dan de overheid. Het is in staat, mits concurrentie en vrije toegang gewaarborgd zijn, om:

a. via de vraag ondernemers op de hoogte te stellen van de voorkeuren van de consument;

b. via de prijzen de consument te informeren hoe hij het goedkoopst aan de gewenste goederen en diensten kan komen;
c. via winstprikkels de ondernemers datgene te laten maken wat de consument wenst en bereid is te betalen, zo zuinig mogelijk te laten produceren en hen tot vernieuwing aan te zetten, en
d. de ontelbare beslissingen van de producenten zo te coördineren, dat ze niet onderling strijdig zijn en de totale productie naar omvang en assortiment past op de wensen van de consumenten.

Slechts het marktmechanisme is in onze ingewikkelde wereld in staat decentralisatie van beslissingen te realiseren, wat noodzakelijk is om het hele genoemde takenpakket naar ieders tevredenheid uit te voeren.

De overheid is niet in staat de markt wat. dat betreft te vervangen. Probeert de overheid dat toch, dan ontstaat niet alleen een verstarde en achterop rakende economie, maar raakt ook de individuele vrijheid in de knel. De individuele vrijheid is immers niet alleen gebaseerd op de politieke democratie, maar evenzeer op maatschappelijke veelvormigheid. Liberalen willen gedecentraliseerde besluitvorming, autonomie en deling van verantwoordelijkheden, op een niveau dat zo dicht mogelijk bij de mensen staat. Zonder een goed funktionerend systeem van vrije markten kan daarvan geen sprake zijn. Denkt u zich maar eens een systeem in waarbij de overheid uitmaakt wat onze voorkeuren zijn of moeten zijn, wat de ondernemers moeten maken, hoe, hoeveel, van welke kwaliteit en tegen welke prijs. Die ook moet beslissen welke nieuwe produkten en technieken moeten worden ingevoerd.

Dan komt u uit bij een Oosteuropees model, niet alleen economisch maar uiteindelijk ook politiek. Natuurlijk is het marktmechanisme niet zaligmakend, en niet op zich voldoende voor welvaart, welzijn en vrijheid. De overheid heeft op die markt bovendien een corrigerende, sociale taak. Vandaar dat ons beginselprogram van een sociale markteconomie spreekt.

3. De corridor.

Een kernbegrip in het geschrift "Liberalisme en politieke economie" is de corridor. Hiermee worden niet de wandelgangen in Den Haag bedoeld, maar een bandbreedte rond het macro- economische evenwicht, waarbinnen de markt als coördinatiemechanisme zelfstandig in staat is onevenwichtigheden te beperken. De economische politiek dient zich binnen de corridor te beperken tot een politiek van vaste

regels. Ruimte voor een meer activistisch beleid is er in deze visie in meer extreme omstandigheden, buiten de corridor. Een probleem in deze visie is wel het aangeven waar de corridor in een concrete situatie ligt. Daar zit een zwak punt in de overigens fraaie synthese die wordt gegeven van verschillende denkbeelden. Men beveelt verder onderzoek aan, maar vermoedelijk blijft het vaststellen van de corridor een "geïnformeerde gok".
Een ander opvallend punt in het rapport is de aanbeveling om een Raad van Economische Deskundigen in te stellen. Deze Raad zou de economische politiek enigszins kunnen objectiveren en politici kunnen wijzen op de noodzaak zich aan de vaste regels te houden. Is zo'n Raad nu een echte oplossing? De eindverantwoordelijkheid blijft hoe dan ook liggen bij de politici. Bovendien kennen wij bijvoorbeeld al de Commissie van Economische Deskundigen van de SER en het CPB. Wat in Nederland echt nodig is, is niet nog meer deskundigen, maar een instrument om de vicieuze economische cirkel te doorbreken, de cirkel van belangengroepen, die politici uit electorale overwegingen verleiden tot verhoging van de collectieve uitgaven, die weer hogere belastingen vereisen. Als de belastingschroef dan is dolgedraaid, en de uitweg van

aardgasbaten ook doodloopt, wordt tenslotte de volgende generatie gepakt door de staatsschuld op te laten lopen. Maar ook dat leidt weer tot hogere belastingen, want de rentelasten stijgen. En door de oplopende collectieve lasten neemt de wig tussen bruto en netto loon toe, wat de concurrentiekracht verzwakt, dus werkloosheid veroorzaakt, dus tot hogere sociale uitkeringen leidt en weer de lasten verhoogt. Zo is de vicieuze cirkel een vicieuze spiraal geworden. Politici staan voor de taak hem te doorbreken. VVD en CDA zijn daar sinds '82 hard mee bezig. Wij zijn er nog lang niet mee klaar.
In ons politiek bestel ontbreekt het aan evenwicht, aan tegendruk tegen de gemakkelijke oplossing van steeds maar weer de collectieve sector uitbreiden. Er is geen vakbond van belastingbetalers die op de rem trapt. Die tegendruk zou wel kunnen komen door met elkaar vaste en harde normen af te spreken, die als tegenwicht dienen tegen het te makkelijk uitgeven van overheidsgeld. Ik kom daar straks nog op terug.
De liberale receptuur die in het Teldersrapport uiteengezet wordt kan in ik grote lijnen onderschrijven. Van de verschillende liberale stromingen kunnen wij leren dat:
* een loon- en prijspolitiek veelal destabiliserend werkt;

* de loonvorming moet worden gedifferentieerd;
* de overheid zeer terughoudend dient te zijn met een sector- en structuurbeleid, omdat politici en ambtenaren een slechtere staat van dienst hebben in het beoordelen van marktontwikkelingen dan de mensen in de bedrijven zelf;
* ad-hoc activisme in de macro-economische politiek in het algemeen niet gewenst is, wegens het bestaan van vertragingen die een dergelijke politiek bemoeilijken of onmogelijk maken;
* macro-economische politiek wel stabiliserend kan werken als deze politiek wordt gevoerd volgens vaste regels.

De auteurs bepleiten een terugkeer naar de structurele begrotingsnormering, zoals die vroeger gold, maar in toenemende mate is uitgehold. Maar deze norm wordt niet uitgewerkt. Zou de Teldersstichting de uitdaging voor een nieuwe studie willen oppakken, een studie naar de aard en inhoud van de regels en normen die wij als tegenwichten kunnnen inbouwen om te voorkomen dat al te lichtvaardig met de overheidsfinanciën wordt omgesprongen? Wat we nodig hebben is normen voor de negentiger jaren. Ik hoop dat de Teldersstichting die taak op zich wil nemen.

Zijn wij vandaag met een louter academische exercitie bezig?

Doet de economische politiek in ons land er wel toe? Zijn we niet te zeer afhankelijk van de Bondsrepubliek en de VS? Mijn antwoord luidt volmondig nee. Natuurlijk worden onze economische groei en werkgelegenheid voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van niet- of moeilijk beïnvloedbare grootheden als de wereldhandel, de energieprijzen, de wisselkoersen en de technologie. Toch is het beleid dat we zelf voeren van groot gewicht. Dat kan naar twee kanten uitwerken. In de eerste plaats kan een onjuiste, lees: niet-liberale economische politiek.

grote schade aanrichten. In het Centraal Economisch Plan 1986 is door het CPB voorgerekend wat de ongelukkige politiek van de jaren zeventig ons uiteindelijk 'gekost' heeft. Wat had moeten gebeuren was een politiek van loonmatiging door sociale partners en een beheersing van de collectieve uitgaven. Dat is niet of onvoldoende gebeurd. Per saldo heeft die verkeerde politiek geresulteerd in een werkloosheid die 300.000 personen hoger lag dan nodig was, een lagere economische groei van 0.75%-punt per jaar en een 15%-punt hogere collectieve lastendruk. Dat zijn cijfers die er niet om liegen, die tonen hoe triest en asociaal de gevolgen zijn als men de voorschriften van liberaal economisch beleid jarenlang negeert.

In de tweede plaats blijkt uit de resultaten van de wel liberaal getinte economische politiek van de laatste jaren, dat zo'n politiek over de hele linie positieve resultaten oplevert. Het aantal banen in de particuliere sector stijgt behoorlijk. Dat is echte groei van de werkgelegenheid, die het draagvlak van onze welvaarts- en verzorgingsstaat herstelt. De weg die we nu bewandelen vergroot de corridor, waarbinnen het marktmechanisme weer in staat wordt een dynamisch evenwicht te bewerkstelligen, zonder dat de overheid aan allerlei avonturen hoeft te beginnen waarvan we de afloop niet kennen. De ervaring van de laatste vijftien jaar in Nederland leert dus, dat het voeren van de juiste economische politiek van zeer groot maatschappelijk belang is.

4. Het Financieringstekort.

Het financieringstekort, de collectieve uitgaven en lasten vormen belangrijke aanknopingspunten van een liberale economische politiek. In de eerste plaats het financieringstekort. In een recent interview werd Buchanan gevraagd waarom hij morele bezwaren heeft tegen begrotingstekorten. Zijn antwoord luidde: "Het bijzondere van begrotingstekorten is dat je toekomstige belastingbetalers laat opdraaien voor de rentelasten op de schulden en ik vind het immoreel om die kosten collectief op hen af te wentelen. Privé is er niets op tegen als mensen zelf uitmaken hoeveel ze van hun vermogen aan hun erfgenamen willen nalaten, maar het gaat niet aan dat op collectieve basis te doen, om nu in te teren op de kapitaalgoederenvoorraad ten koste van het inkomen aan de volgende generaties." De VVD-fractie meent dat het financieringstekort ook na 1990 verder terug moet dan de voor dat jaar afgesproken 5,25% van het nationaal inkomen. Waar wij op langere termijn naar toewillen is een beperkt begrotingstekort dat een duidelijke relatie kent met het niveau van de overheidsinvesteringen.

5. Collectieve uitgaven.

Het uitgangspunt voor een reductie van het financieringstekort dient het niveau van de collectieve uitgaven te zijn. Dat uitgavenniveau is te hoog naar onze mening. Met de auteurs van het Teldersgeschrift meen ik dat een omvangrijke collectieve sector schadelijk is voor de marktwerking. Een te grote collectieve sector is een blok aan het been van een dynamische

'economie. Ook met een evenwichtig budget heeft een vergroting van de collectieve sector negatieve micro-effecten op groei en werkgelegenheid, in plaats van de vroeger veronderstelde positieve effecten. Een vergelijkende studie van professor

Knoester uit 1983 laat dat zien. Met name door de afwenteling van belastingen en sociale premies op de lonen, is de balanced- budget multiplier, zoals dat in vakjargon heet, negatief. Deze bevinding ondersteunt de opstelling van de VVD, dat niet alleen het financieringstekort, maar ook de lastendruk op den duur verder omlaag moet door verlaging van de collectieve uitgaven. Als lange-termijndoelstelling voor het niveau van de collectieve sector moeten wij in de richting van West-Duitsland. Ten opzichte van- ons buurland, onze grootste klant en concurrent is onze collectieve sector omgerekend naar de Nederlandse situatie rond de 50 miljard gulden groter en op Zweden na de grootste van de Westerse wereld.

6. Collectieve lasten.

De doelstelling van het regeeraccoord is tenminste stabilisatie van de collectieve lastendruk. Gelet op de forse maatregelen in 1987, die nodig zijn om de terugval in aardgasbaten op te vangen, is die lastendruk in 1987 helaas niet te verlichten. Uitgaande van het afgesproken tijdpad voor tekortverlaging, moeten eventuele meevallers in de toekomst voor lastenverlichting worden gebruikt. Dat stimuleert de groei en werkgelegenheid.

Dat is ook de mening van professor Rutten, de secretarisgeneraal van het ministerie van Economische Zaken, die de positieve effecten van lastenverlichting als volgt ziet;

1. het eerder en daardoor meer profiteren van nieuwe economische mogelijkheden door grotere inkomensprikkels;
2. stijgende winsten en daardoor stijgende investeringen;
3. grotere inschakeling van vrouwen in het arbeidsproces;
4. een groter animo om onderwijs te volgen;
5. een grotere bereidheid tot loonmatiging;
6. een vermindering van het zwarte en informele circuit.

Hutten toont hiermee aan dat lastenverlichting een zeer gunstige uitwerking kan hebben op de economische groei, op de werkgelegenheid en op de welvaart van alle groepen in de samenleving. Die kans mogen we niet laten lopen.

Tijdens de Algemene Beschouwingen heeft Frank de Grave gewezen op de slechte positie die Nederland internationaal inneemt, als de lasten worden vergeleken. Dat dit zeer nadelig is voor de werkgelegenheid in Nederland, maakte hij duidelijk aan de hand van de volgende cijfers. Voor de bruto-loonkosten van 24 Nederlandse werknemers, kan een Duits bedrijf 30 werknemers in dienst nemen, en een Amerikaanse werkgever 35.

Een Japanse werkgever kan voor de bruto-loonkosten van 24 Nederlanders maar liefst 43 mensen in dienst nemen, In Nederland betaalt een werkgever dus bijna 78% meer loonkosten bij hetzelfde personeelsbestand dan in Japan. Dat verschil kunnen wij op lange termijn niet volhouden; zó worden wij weggeconcurreerd en vragen wij om structurele werkloosheid. Om de netto-inkomens in ons land te beschermen en te verhogen moet dus de wig tussen netto en bruto worden verkleind.

7. Oort

In deze kabinetsperiode zullen wij trachten, ons belastingstelsel te vereenvoudigen, voorgesteld door de coramissie-Oort. Prof. Hutten heeft gepleit voor een drastische verlaging van de belastingen en premies. Hij wil een tweetrapsraket van vereenvoudiging en drukverlaging. Terecht zei hij daarbij dat een dergelijke lastenverlichting mogelijk gemaakt moet worden door minder uitgaven, subsidies en kredieten en beperking van aftrekposten. De marginale tarieven zullen door Oort 40 tot 70% worden. We moeten volgens Hutten op den duur naar 30 tot 50%. Ik ben dat met hem eens, maar het is pas uit te voeren bij hogere groei en energieprijzen.

8. Accountants en de Rekenkamer

De VVD wenst geen kleinere en zuinige collectieve sector omdat de collectieve sector minder nodig is dan vroeger. Hij brengt sociaal en economisch nuttige goederen en diensten voort. Maar de ongebreidelde groei heeft tot grote ondoelmatigheid en verspilling geleid. Wie in de particuliere sector iets produceert dat niet op de vraag aansluit, dat te duur of niet goed genoeg is, wordt onmiddellijk gecorrigeerd. Hij leidt verlies en moet een goedkoper en beter produkt maken, of gaat failliet. Bij de overheid ontbreekt de discipline van de markt. Typisch is de boekhoudkundige chaos die bij de overheid blijkt te bestaan en in het bedrijfsleven niet geaccepteerd zou worden. De VVD-fracties in Eerste en Tweede Kamer hebben in het verleden herhaaldelijk gewezen op de enorme tekortkomingen in de administratieve organisatie en interne controle op de departementen. De werkgroep-Peschar constateerde terecht dat voor een goed functionerende, democratische Rijksoverheid de departementale accountantscontrole een essentiële functie vervult. Er is gelukkig een kentering te constateren. Het afgelopen jaar heeft met name de Minister van Financiën, na geprikkeld te zijn door de Kamer, een aantal aanzetten gegeven om te komen tot een ordentelijke boekhouding. Maar we zijn er nog lang niet.

De bevoegdheid van de Algemene Rekenkamer en de departementale accountantsdiensten dienen te worden vergroot. Suppletoire begrotingen en rekeningen moeten sneller worden afgehandeld. Er moet een geïntegreerde verplichting/kasadministratie komen. De meerjarenramingen dienen te worden verbeterd.

De VVD vindt dat een goed bewerktuigd controle-apparaat essentieel is voor het uitgavenbeleid. Men moet goed opgeleid personeel hebben. De overheidsaccountants moeten beter worden betaald. Wij juichen het toe dat een onderzoek is gestart naar de mogelijkheid tot privatisering van departementale accountantsdiensten. De VVD-fractie heeft er in de Algemene

Beschouwingen op aangedrongen dat de overheid 50 miljoen extra inzet om de accountantscontrole en fraudebestrijding te verbeteren. Dat geld komt ruim uit de opbrengst terug. Ook de Tweede Kamer zelf heeft consequenties verbonden aan haar bezorgdheid. Na de RSV-enquete, nu een enquete naar misbruik van subsidies in de volkshuisvesting, en binnenkort een Walrusdebat, en een veel grondiger behandeling van een aantal begrotingen in de zgn fact-finding procedure.

In totaal gaat zo'n 255 miljard jaarlijks door de handen van de overheid en .de sociale fondsen. Er zijn grote gaten in de controle. Als het dichten van die gaten maar een besparing van 2% op zou leveren - en ik denk dat méér mogelijk is, zou dat gelijk aan 5 miljard aan ombuigingen zijn. En dat zijn ombuigingen die géén pijn voor de burger veroorzaken! In een tijd dat van de burger begrip wordt gevraagd voor het financieringstekort, mogen de belastingbetaler en de Staten- Generaal van de overheid een betere controle vragen. De overheid stelt allerlei precieze normen aan het individu en het bedrijfsleven, maar voldoet daar zelf helemaal niet aan. Als Philips, met 70 werkmaatschappijen overal ter wereld, in drie maanden een jaarverslag op tafel heeft, en wij allen voor eind maart onze belastingaangifte moeten indienen, waarom laat de overheid dan zelf haar boekhouding sloffen? De B.V. Nederland zou eigenlijk gewoon onder de Wet op de Jaarrekening moeten worden gebracht. Ik zeg dat niet alleen uit liberale zuinigheid, maar ook uit democratische overwegingen. Als de cijfers van de staat te laat komen en slecht zijn, kan die staat niet goed

worden gestuurd en verliezen ministers, volksvertegenwoordigers, media en burgers hun overzicht op en inzicht in het geheel.

9. Loon- en priispolitiek

De VVD bepleit met de auteurs van de Teldersbundel een vrije loon- en prijspolitiek. De verantwoordelijkheid daarvoor ligt niet bij de overheid maar bij de sociale partners. Zij hebben de afgelopen jaren getoond die verantwoordelijkheid ook te kunnen dragen. Loonmatiging, als essentiële voorwaarde voor een verder herstel van de werkgelegenheid, blijft geboden, maar dient in vrij overleg tot stand te komen. In het totaal van de arbeidsvoorwaarden zou wellicht in de komende jaren een grotere aandacht mogelijk zijn voor een vorm van winstdaling voor de werknemers op het niveau van individuele bedrijven. Dit heeft een aantal voordelen. Ten eerste de directe betrokkenheid van de werknemers bij het reilen en zeilen van het bedrijf. Ten tweede de flexibilisering van een deel van de loonsom. Immers, in jaren dat het minder gaat kan uiteraard minder of geen winst worden uitgekeerd. Ten derde het maatschappelijke voordeel van vermogensspreiding. Er is een verband tussen de democratische staatsvorm enerzijds en een vrije markteconomie anderzijds. Voor de politieke gelijkwaardigheid van de burgers in een democratie is het ook volgens de VVD een goede zaak als zoveel mogelijk burgers een aandeel hebben in het produktieve vermogen van de samenleving. Vandaar ons pleidooi voor vormen van winstdaling, bijvoorbeeld door uitkering in aandelen. Maar schrikt u niet; ik
pleit niet voor vermogensaanwasdeling. In de jaren zeventig heeft dat plan van de PvdA

buitenlandse investeerders inderdaad buitenslands gehouden. Een van bovenaf opgelegde VAD is niet alleen in strijd met de dereguleringsgedachte, maar vooral een aantasting van het herstellende ondernemersklimaat. De VVD wil dus wel winstdeling, maar dan op individuele basis, vrijwillig en niet centraal geregeld.

Over de vrije inkomens ook nog een ander punt. Er ligt een wetsvoorstel Inkomens Vrije Beroeps-beoefening in de Kamer. De overheid kan er een grote bevoegdheid aan ontlenen om in de inkomens van vrije beroepen in te grijpen. De vage begrippen in het wetsvoorstel kunnen tot willekeur leiden. Dit wetsvoorstel wordt door de VVD dus zeer kritisch benaderd.

10. Arbeidsduurverkorting

Terecht verzetten de auteurs van Liberalisme en Politieke Economie zich tegen een door de overheid opgelegde ADV. Dat is het paard achter de wagen spannen. Onlangs is een experiment met de vijfurige werkdag bij de Gemeentelijke Sociale Dienst in Amsterdam volledig mislukt. Dat zegt genoeg. De praktische problemen bleken te groot. Daarom is voorzichtigheid met ADV geboden. Ook de internationale concurrentie moet niet worden

vergeten.
In Nederland werd in 1984 gemiddeld ongeveer 36 uur per week gewerkt, in West-Duitsland en de VS ruim 38 uur en in Japan bijna 48 uur. Dat geeft de Japanners een 30% voordeel t.o.v. Nederland.

10. Slot

Tot slot nog drie onderwerpen die met de rapporten van vandaag alleen een indirecte relatie hebben, maar wel met vrede, vrijheid en veiligheid.
De veiligheid in Europa wordt steeds meer door terrorisme bedreigt. Terrorisme is de vrucht van blinde haat die tot krankzinnige daden tegen anonieme, onschuldige mensen leidt.
We hebben deze week van Engeland sterke aanwijzingen gekregen over directe betrokkenheid van de Syrische overheid bij een, gelukkig mislukte, poging vanuit Londen een terroristische aanslag te plegen op een Israëlisch vliegtuig. De Syrische dader had dit in de vlucht willen opblazen met een tijdbom, die hij had verstopt in de handbagage van zijn zwangere vriendin. Gruwelijker kan je je het nauwelijks voorstellen. Het toont maar -weer eens aan hoe schandalig de effecten zijn van de haatdragende propaganda tegen Israël en het Westen die al jaren de verhoudingen in het Midden-Oosten verziekt. De Britse regering beschikt over bewijzen dat de Syrische overheid nauw bij deze aktie betrokken was. De EG-ministers van Buitenlandse Zaken hebben deze terroristische aktie scherp veroordeeld en hebben het bewijsmateriaal aan Syrië voorgelegd. De Grieken blokkeerden helaas een duidelijke gemeenschappelijke aktie. De halfhartigheid van de Grieken op dit gebied is ons al lang een doorn in het oog. Wie lid is van de EG moet niet alleen van handel en steun profiteren
maar ook wat voor veiligheid en het volkenrecht willen doenl De EG-landen moeten krachtig en doelmatig tegen terrorisme optreden. Ik vind, dat de economische hulp van de EG aan Syrië onmiddellijk moet worden gestopt. Ik roep de Minister van Buitenlandse Zaken op om zich binnen de EG te verzetten tegen verdere financiële en technische hulp voor Syrië, zolang de sterke bewijzen van staatsterrorisme door dat land niet zijn ontzenuwd. Verder zou de EG moeten overgaan tot afspraken over het inkrimpen van de ambassades van Syrië en over het stoppen van de luchtverbindingen met dat land. Op 10 november a.s. zal de EG - als de bewijzen tegen Syrië dan nog keihard overeind staan - tot concrete beslissingen moeten komen, ook om de eigen geloofwaardigheid niet te grabbel te gooien!

Begin deze week heeft de conferentie van het Internationale Rode Kruis in Genève besloten om Zuid-Afrika uit te sluiten van de conferenties van het Rode Kruis. Laat er geen misverstand over bestaan dat ook de VVD het apartheidsbeleid van de regering van Zuid-Afrika ten zeerste veroordeelt. Maar wij staan ook zeer negatief tegenover politisering van humanitaire instanties. Dit is in strijd met het volkenrecht, te weten de statuten van het Rode Kruis. Niet Zuid-Afrika of de apartheid, maar de vluchtelingen en de gewonden zijn het slachtoffer van zulke politisering. Dat zien we al in Zuid-Afrika: als reaktie op de uitsluiting uit de conferentie heeft dat land de daar werkzame Rode Kruiswerkers uitgewezen, met als gevolg dat het humanitaire werk ten behoeve van politieke gevangenen en vluchtelingen zwaar
in de knel komt. Nu ligt Zuid-Afrika uit het Rode Kruis, en straks een ander. Op den duur wordt dan alleen hulp geboden aan die gewonden of vluchtelingen wier politieke ideeën worden goedgekeurd. Daarom hoop ik dat die landen in het Rode Kruis, die zich hebben uitgesproken voor uitsluiting van Zuid-Afrika, op hun schreden zullen terugkeren. Het zou goed zijn wanneer de Nederlandse regering die landen daartoe aanspoorde, vooral ook in hun eigen belang.

Zoals u weet is in de Tweede Kamer de afgelopen weken met de Minister-President en de Minister van Buitenlandse Zaken over de uitreiking van de Erasmusprijs aan de Tsjechische schrijver en mensenrechtenaktivist Havel gesproken.
Aanvankelijk zou die prijs worden gegeven aan de burgerrechtenbeweging Charta '77. De Minister van Buitenlandse Zaken had zich daar beter niet mee kunnen bemoeien, en ook niet met de vorm en het tijdstip van de toespraak die namens het Charta-lid Havel zou worden uitgesproken bij de prijsuitreiking in Rotterdam. De reden van zijn bemoeienis was, dat leden van het Koninklijk Huis niet zouden mogen luisteren naar politieke toespraken. Vreemd! Want wat is er nu mooier dan het vrije woord plus het koningshuis, twee dingen waar we in ons land aan gehecht zijn, in èèn groots gebeuren bijeen?
De VVD heeft deze vreemde bemoeienis van Buitenlandse Zaken dus aan de orde gesteld. Na onze aftrap ging de ganse kamer meespelen, en na overleg in het Kabinet belandde de bal in het doel: in deze stad van Erasmus zullen op 13 november de woorden
van Havel over de strijd van Charta *77 voor de mensenrechten dus luid en onbelemmerd kunnen klinken.

De laatste maanden is de lucht vol van grootse ontwapeningsinitiatieven. Dat is prachtig. Maar de supermogendheden lijken elkaar af te troeven met grandioze plannen. De een stelt iets moois voor dat de ander afschiet, die vervolgens iets nog mooiers bedenkt dat ook weer schipbreuk leidt. Ze zouden er goed aan doen de weg van de kleine, concrete stappen te bewandelen, deelaccoorden te sluiten, en geen alles- of-niets voorstellen te doen. Als de nul-optie niet in een klap kan, dan maar een interim-accoord, door aan beide zijden de kernwapens voor de middellange afstand met bijv. de helft te verminderen. Als dat goed gaat, kan men er wèèr een flink aantal wegdoen. Hetzelfde geldt voor SDI, voor lange afstandsraketten en conventionele'wapens.
Wapenbeheersing moet geen propagandaslag in grandioze voorstellen worden, maar door kleine praktische afspraken vertrouwen wekken, om de lange weg naar een stabiele verhouding op een zo laag mogelijk niveau van wederzijdse bewapening te bereiken.
Vandaag heb ik twee thema's aangesneden; het liberaal economisch bestel met een slanke, lenige overheid, en de liberale lijnen tegenover de buitenwereld, die vrede, vrijheid en veiligheid in onderling verband kunnen vergroten. Onze liberale partij, de VVD, is hersteld van de wonden die in de eerste helft in dit jaar zijn opgelopen. De fractie in de Tweede Kamer heeft haar zaken weer

geheel op orde. Er heerst een kameraadschappelijke sfeer. De liberale bewindslieden zijn druk in het kabinet in de weer. De onderlinge verstandhouding is prima. Wij staan dus klaar om binnenkort de campagne voor de Provinciale Staten te gaan steunen. De Kamercentrales en kandidaten kunnen volledig op onze steun en inzet rekenen. Het zal een goede campagne worden. De kiezers zullen zien, dat de VVD weer helemaal terug is: sterk en vrij, een partij van geïnspireerde werkers, die in hun gezamenlijke strijd voor de toekomst van ons land, ook eikaars beste vrienden blijken te zijn.